

Tonga

LAO (FAKATONUTONU) KI HE ‘UHILA 2010

Lao Fika 37 ‘o e 2010

LAO (FAKATONUTONU) KI HE ‘UHILA 2010

Fokotu’utu’u ‘o e Ngaahi Kupu

Kupu

1	Hingoa Nounou.....	5
2	Fakatonutonu ‘a e kupu 2– ‘Uhinga’i Lea	5
3	Kupu 19(2) fakatonutonu - Fakataputapai hono tukuatu pe fakatau e ‘uhila.....	5
4	Kupu 24 fakatonutonu - Malu’i ‘o hono ‘oatu.....	6
5	Konga VIII fakahu – Ko e ngaahi tute.....	6

LAO (FAKATONUTONU) KI HE ‘UHILA 2010

Lao Fika 37 ‘o e 2010

KO E LAO KE FAKATONUTONU ‘A E LAO KI HE ‘UHILA

‘Oku ou loto ki ai,
SIAOSI TUPOU V,
‘Aho 24 ‘o Sepitema 2010.

‘OKU TU’UTU’UNI ‘e he Tu’i mo e Fale Alea ‘o Tonga ‘i he Fakataha Alea ‘o e Pule’anga ‘o pehe:

1 Hingoa Nounou

- (1) ‘E ui ‘a e Lao ni ko e Lao (Fakatonutonu) ki he ‘Uhila 2010.
- (2) ‘I he Lao ni, ‘e ui ‘a e Lao ki he ‘Uhila 2007, ‘i hono fakatonutonu, ko e Tefito’i Lao.

2 Fakatonutonu ‘a e kupu 2 – ‘Uhinga’i Lea

‘Oku fakatonutonu ‘a e kupu 2 ‘o e Tefito’i Lao ‘aki hono fakahu atu ‘a e ‘uhinga’i lea ko eni ‘i he ngaahi feitu’u totonu-

“**otu motu**” ‘oku ‘uhinga ki ha taha ‘o Tongatapu, Vava’u, Ha’apai, ‘Eua, Niuatoputapu mo Niuafu’ou;”.

3 Fakatonutonu ‘a e kupu 19(2) – Tapui hono fo’u pe fakatau atu ‘o e ‘uhila

‘Oku fakatonutonu ‘a e kupu 19(2) ‘o e Tefito’i Lao ‘aki hono:

- (1) Tamate’i ‘a e lea “pe” ‘i he ngata’anga ‘o e palakalafi (a);

- (2) Fakahu atu 'a e lea "pe" 'i he ngata'anga 'o e palakalafi (b); pea
- (3) Fakahu atu 'a e palakalafi ko eni ko e palakalafi (c):

“(c) ko hano fo’u, tufaki pe ‘oatu ‘o e ‘uhila ki he taumu’a ke ‘oatu ‘a e ‘uhila ki ha fa’ahi pule’i ‘uhila (concessionaire).”.

4 Fakatonutonu 'a e kupu 24 – Malu 'o e tufaki

‘Oku fakatonutonu 'a e kupu 24 'o e Tefito'i Lao:

- (a) 'i he kupusi'i (2):
  - (i) 'aki hono tamate'i 'a e "Fakatatau ki he kupu si'i (3)";
  - (ii) 'aki hono fakafika fo'ou 'a e kupusi'i ko e kupusi'i (4);
- (b) 'aki hono fakahu atu 'a e kupusi'i (2) mo e (3) fo'ou 'o pehe ni:

“(2) Fakatatau ki he kupusi'i (3), ko e ngaahi koloa ha mai 'oku ma'u 'e ha taha 'oku 'ikai ko ha fa'ahi pule'i 'uhila (concessionaire) 'a ia 'oku ngaue'aki ia ki hono fo'u pe tufaki 'o e 'uhila 'e malava ke fakamavahe atu mei he Fonua ni ta'e 'i ai ha ngofua mei he Minisita tukukehe ka ko e fakamavahe'i ko ia 'e fu'u uesia kovi ia ki he malu hono tufaki ki ha 'otu motu.

(3) Ko e ngaahi koloa ha mai ko ia 'a e Meridian Energy Limited pe ko ha kautaha fekau'aki (he ko e lea ko ia 'oku faka'uhinga'i 'i he Lao ki he Ngaahi Kautaha 1993 (Nu'usila), ka 'oku kau ai ha sino'i kautaha 'o ha fa'ahinga mafai) 'o e Meridian Energy Limited 'a ia 'oku ngaue'aki ke fo'u pe 'oatu 'a e 'uhila 'e malava ke to'o mei he Fonua ni ta'e 'i ai ha ngofua mei he Minisita tukukehe kapau ko e ngaahi koloa ko ia 'oku ne fo'u ha peseta 'e 10 pe lahi ange 'o e fakakatoa 'o e 'uhila kuo fo'u 'i ha 'otu motu 'i he ta'u fakamahina fakamuimui taha.”.

5 Fakahu atu 'a e Konga VIII – Ngaahi Tute Kasitomu

‘Oku fakatonutonu 'a e Tefito'i Lao 'aki hono fakahu atu 'a e hingoa mo e kupu ko eni hili 'a e kupu 28:

“KONGA VIII - NGAHI TUTE KASITOMU

29 Ngaahi tute kasitomu

Ko e kotoa 'o e misini mamafa, ngaahi me'a ngaue fakamisini, ngaahi naunau ukamea pe ukamea sitila, sima, ngaahi misini (engines), ngaahi misini fakamafana, ngaahi tainamo (dynamos), ngaahi moto, ngaahi seti ma'u'anga 'uhila, ngaahi keipolo ki he fakatafe 'o e 'uhila

(conductor cable), ngaahi telenisifooma (transformers), ngaahi pamu, ngaahi 'inisuleita (insulators), ngaahi 'iniveita (inverters), ngaahi konga fotovolitaiki (photovoltaic), ngaahi naunau mita (metering equipment) mo e kotoa 'o e ngaahi naunau, misini mo e me'a ngaue ('o kau ai ha ngaahi kongokonga felave'i) 'o ha fa'ahinga koloa kuo hu mai ki he Fonua ni 'e he, pe ma'a, ha fa'ahi pule'i 'uhila (concessionaire) pe ha taha 'oku ne fakahoko ha ngaue 'oku lave ki ai 'a e kupu 19(2)(c), pea 'i ha taha 'o e ongo me'a ko ia kuo hu mai ki he Fonua ni ki he taumu'a ke fo'u, tufaki pe 'oatu 'a e 'uhila 'i he Fonua ni, kuo pau ke 'ataa mei he kotoa 'o e ngaahi tute kasitomu, tute 'ekisia mo ha ngaahi tute kehe kuo hilifaki 'e ha Lao 'o fekau'aki mo e hu mai 'o e ngaahi koloa ko ia."

Na'e tali 'e he Fale Alea 'i he 'aho 14 ni 'o Sepitema 2010.